

Új eredmények az észak-amerikai és a nyugat-európai országok kereseti adatai területi egyenlőtlenségeinek kutatásában

Luis Bauloz – Pawel Bukowski – Mark Fransham – Annie Seong Lee – Neil Lee – Margarita Lopez Forero – Filip Novokmet – Moritz Schularick: *New evidence on spatial wage inequality across North America and Western Europe*
Centre for Economic Policy Research
VoxEucolumn. 2023. október 10. (online)

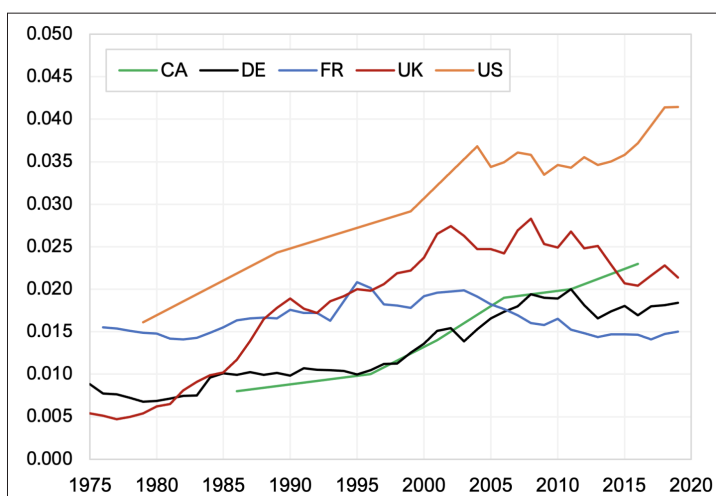
URL: <https://cepr.org/voxeu/columns/new-evidence-spatial-wage-inequality-across-north-america-and-western-europe>

A fejlett világ számos országában a fontosabb feladatok közé került a területi egyenlőtlenség mérséklése, ami a kormányokat arra készítette, hogy behatóan foglalkozzanak ezzel a kérdéssel. E tanulmány azt mutatja be, hogy Észak-Amerika és Nyugat-Európa országainak területi egyenlőtlenségei különböző mintákat követnek, az utóbbiakban az aránytalanságok 2000 óta már csökkennek. Kiemelhető, hogy a nemzeti jövedelem egyenlőtlenségeiben nem a keresetek területi aránytalanságai játsszák a főszerepet.

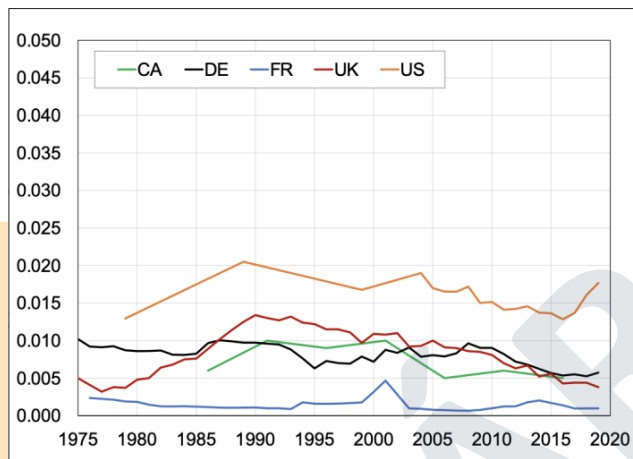
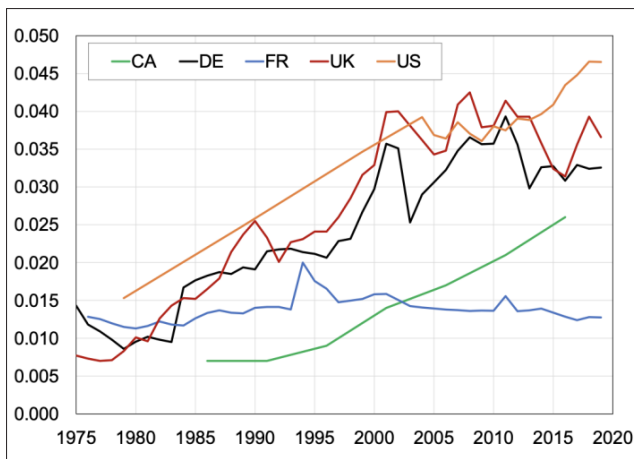
TÁRGYSZAVAK: átlagkereset, jövedelem, percentilis, területi egyenlőtlenség, munkaerőpiaci körzet, idősor, trend, tényezőkre bontás

A területi egyenlőtlenségek mérséklése a döntéshozók számára komoly feladatot jelent szerte a fejlett világban (*Breinlich–Ottaviano–Temple [2013], Barone–David–De Blasio [2016]*). Az Európai Unió hosszú ideje a Strukturális Alapokat használja fel arra, hogy az elmaradott régiók gazdaságának fejlesztésével a területi aránytalanságokat csökkentse, míg az Egyesült Királyságban a brexit óta a fő teendőkhöz került a területek közötti nivellálás (*Overman [2022]*). Hasonlóan a Biden-adminisztráció gyakorlatához, a korábbi ipari területeket próbálják technológiai klaszterekké átépíteni.

A döntéshozóknak a területi egyenlőtlenségek kezeléséhez szükségük van e folyamat megismerésére, azaz tudniuk kell,

1. ÁBRA: Béregyenlőtlenségek a helyi munkaerőpiaci térségek között, 1975–2019.

2-3. ÁBRA: a térségek kereseti logaritmusának szórás négyzete

Megjegyzés: A 20 évesnél idősebb, teljes munkaidőben foglalkoztatottak heti, illetve napi keresetei alapján.

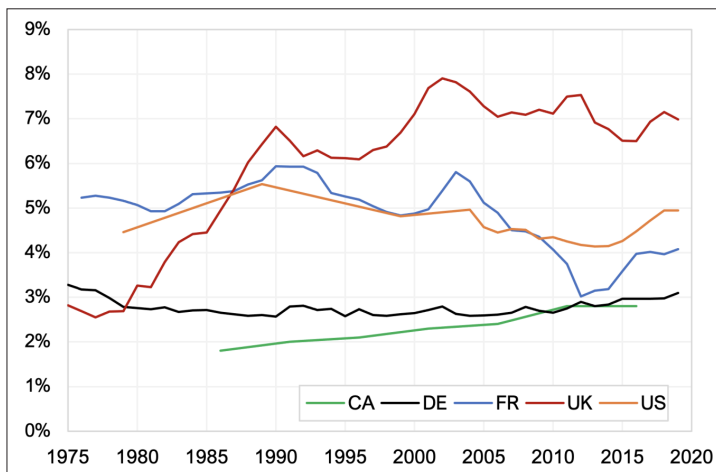
hogyan milyen eredményeket hozott az elmúlt évtizedekben a területi fejlődés és mindez hogyan értékelhető a többi országban lezajlott változások tükrében. Az összehasonlítás nehéz feladat, mivel összevethető jövedelmi adatokra van szükség hasonló területi egységekről, ezeket viszont csak nehézségek árán lehet beszerezni. A legtöbb hasonló elemzés is a területi egységeket helyezi a középpontba. *Overman–Xu [2022]* úgy érvel, hogy a területi egyenlőtlenségek értékeléséhez inkább munkaerőpiaci körzetekre van szükség a kormányzati (adminisztratív) területi egységekkel szemben, mert az utóbbiak kialakításánál a népességszám is szerepet játszik.

E tanulmányban 5 fejlett gazdasággal rendelkező országot – Amerikai Egyesült Államok, Kanada, Németország, Franciaország és Egyesült Királyság – vizsgálunk (*Bauluz et al. [2023]*), aminek során a keresetek alakulását helyezik a középpontba a jövedelmek és a termelékenység helyett, amit a szerzők a jövőben kívánnak bevonni az elemzésbe. Itt a munkajövedelmekre koncentrálnak, mert az emelkedő jövedelmi egyenlőtlenségek országnézetben ebből a forrásból keletkezik (*Atkinson–Piketty–Saez [2011]*). A vizsgálatba a teljes munkaidőben dolgozó 20 éves és idősebb munkavállalók adózás előtti heti munkajövedelmét vonták be. A szerzők döntően mikroadatforrásokat használtak a kereseti megoszlások megszerkesztésére, a fenti országok munkaerőpiaci körzeteire vonatkoztatva. Ragaszkodtak a gazdasági realitáshoz, így eltekintettek a politikai vagy adminisztratív határokkal kialakított területi egységektől.

Míg állításaik egy része várható volt, addig néhányuk kihívást jelent az eddigi ismeretekhez képest. Az egyik fő megállapításuk az, hogy az 5 ország fontos különbséget mutat a területi egyenlőtlenségek terén.

A körzetek átlagos munkaerőpiaci keresete logaritmusának szórásnégyzete az 1. ábrán tanulmányozható. Az utolsó évről (2016) rendelkezésre álló adatok szerint az Amerikai Egyesült Államok mutatja a legnagyobb területi egyenlőtlenséget, ezt Kanada, az Egyesült Királyság, Németország és Franciaország követi. Az Amerikai Egyesült Államok értékei kiemelkedők, míg a többi országéi jóval kisebbek és egymáshoz többé-kevésbé hasonlóak. A szükséges intézkedések megtételéhez fontos, hogy a többi ország adatainak tükrében tanulmányozzák a területi fejlődést és az egyenlőtlenséget mutató adatokat.

Gyakori tévhit, hogy a területi egyenlőtlenségek az utóbbi évtizedben minden határon túlnőnek, de ezt a tanulmány adatai nem támasztják alá. Az Amerikai Egyesült Államokban valóban nagy növekedés történt, ami megalapozottá teszi ezt a vélekedést. Kanadában a trend hasonló ugyan, de a szintje jóval elmarad az Amerikai Egyesült Államokétól. A vizsgált 3 európai országban viszont a területi egyenlőtlenségek mérséklődésének vagyunk tanúi. Különösen az Egyesült Királyságban látszik jól a csökkenés, ami 2010 után következett be (*Overman–Xu [2022]*). Helyes úgy fogalmazni, hogy az 1980-as évektől megindult növekvő területi egyenlőtlenségek trendjét napjainkra már nem szabad extrapolálni. Az ezredforduló óta az észak-amerikai

4. ÁBRA: A helyi munkaerőpiaci térségek által magyarázott keresetek szórásainak részarányai, 1975–2019.

országokban a trend folytatódott, Nyugat-Európában viszont ezzel ellentétesen alakult.

Fontos megjegyzés: a trendek fent bemutatott alakulását majdnem teljesen a magas keresetűek jövedelmei okozzák. Vizsgálták a 90. és a 10. percentilishez tartozók kereseti egyenlőtlenségeit (P90, P10). Míg az utóbbiak grafikonja az elmúlt 45 évben csaknem vízszintes vonalakkal írható le, a P90-hez tartozó átlagos keresetek logaritmusának szórásnégyzete erősen emelkedő vonaldiagramot mutat. A legalacsonyabb keresetek a vizsgált országokban alig játszanak szerepet a keresetek egyenlőtlenségének kialakításában.

Alapvető kérdés annak tisztázása, hogy a területi egyenlőtlenség milyen mértékben járul hozzá a keresetek országos aránytalanságához. Ennek módszere a tényezőkre bontás, ami után megtudhatjuk, hogy az egyenlőtlenségek kialakulásában milyen szerepe van a területek közötti, illetve az azokon belüli komponenseknek (*Gibbons–Overman–Pelkonen [2014]*). A dolgozat egyik következtetése az, hogy a munkaerőpiaci körzeteken belüli egyenlőtlenségek minden országban nagyobbak, mint

a területek közötti aránytalanságok. Az átlagkeresetek körzetek között mért egyenlőtlensége az országos differenciálódáshoz való hozzájárulásban az Egyesült Királyságban a legmagasabb, ahol a teljes szórásnégyzet 7%-át teszi ki, míg a legkisebb Kanadában, ahol ennek mértéke 3%.

Az egyetlen ország, ahol nőtt az elmúlt évtizedekben a munkaerőpiaci körzetek ilyen típusú jelentősége, az éppen az Egyesült Királyság. Az említett módszerben először kiegyenlítik a munkaerőpiaci körzetek átlagkereseteit azért, hogy az országos keresetek eloszlásának egyenlőtlenségére koncentrálhassanak. Amint az várható volt, az így kapott számok nagyon közel vannak az eredetileg megfigyelt eredményekhez.

A keresetek térbeli egyenlőtlenségei az 1980-as, 1990-es években emelkedtek, de az ezredforduló után enyhe csökkenésbe kezdtek.

A kapott eredményeket fenntartással kell kezelni. A keresetek egyenlőtlensége csak egy mérőszám a sok közül, bizonyára más eredményeket kapnánk, ha a termelékenységet, a vagyont vagy a teljes jövedelmet tekintenénk az elemzés alapjának. A kereseti eloszlás felső régiójában elhelyezkedők alaposabb vizsgálata is módosíthatja a kapott eredményeket. A tanulmány nem számolt a megélhetési költségekkel és nem vette figyelembe a munkanélküliek jövedelmét sem. Az egyes országok trendjeiről csak óvatos általánosításokat szabad tenni, mert szinte mindegyik külön mintát követ. Egymáshoz viszonyításuk azért is kíván körültekintést, mert az egyes országokban eltérőek például a technológiai változások, az agglomerációk fejlődési üteme, illetve a feldolgozóipar jelentőségének csökkenése. További kutatásokra van szükség a gazdasági folyamatok jobb megértéséhez, mert a területi egyenlőtlenségek nagyon különböző szintű és irányultságú változásokhoz vezetnek.

A területi egyenlőtlenség nem a természetföldrajzi eltéréseket jelenti, hanem a jövedelmi, gazdasági, életszínvonalbeli stb. viszonyok térbeli differenciálódását, ami természetes állapot, de egy bizonyos határon felüli értéke már beavatkozást igényel. A nyolc szerző által jegyzett tanulmányból e folyamatok négy és fél évtizedes alakulásáról pontos leírást kapunk mind az öt országra vonatkozólag, de még példászerűen sem utalnak arra, hogy mi volt az eltérő területi fejlődés oka. Mi volt az az észak-amerikai sajátos helyzet, ami ott tovább növelte a területi különbségeket, miközben Nyugat-Európában az ezredforduló óta a trend már más irányt vett.

HAJNAL BÉLA

IRODALOM

- ATKINSON, A. B. – PIKETTY, T. – SAEZ, E. [2011]: Top Incomes in the Long Run of History. *Journal of Economic Literature*, 1. sz. 3-71. <http://dx.doi.org/10.1257/jel.49.1.3>
- BARONE, G. – DAVID, F. – DE BLASIO, G. [2016]: Boulevard of broken dreams. The end of EU funding (1997: Abruzzi, Italy). *Regional Science and Urban Economics*, 31-38. <https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2016.06.001>
- BAULUZ, L. et al. [2023]: *Spatial wage inequality in North America and Western Europe changes between and within local labour markets 1975-2019*. London, International Inequalities Institute. http://eprints.lse.ac.uk/119922/3/III_Working_Paper_98.pdf
- BREINLICH, H. – OTTAVIANO, G. I. – TEMPLE, J. R. [2013]: *Regional Growth and Regional Decline*. London, Centre for Economic Performance. London School of Economics and Political Science. <http://eprints.lse.ac.uk/51575/1/dp1232.pdf>
- GIBBONS, S. – OVERMAN, H. G. – PELKONEN, P. [2014]: Area Disparities in Britain: Understanding the Contribution of People vs. Place Through Variance Decompositions. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*, 5. sz. 745-763. <https://doi.org/10.1111/obes.12043>
- OVERMAN, H. [2022]: *Levelling up Europe's left-behind places*. VoxTalk, 2022. július 8. (online) <https://cepr.org/multimedia/levelling-europes-left-behind-places>
- OVERMAN, H. – XU, X. [2022]: *Spatial disparities across labour markets*. Institute for Fiscal Studies. <https://ifs.org.uk/inequality/spatial-disparities-across-labour-markets/>